

АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В НАПРЯМКУ ПОДОЛАННЯ НЕРІВНОСТІ

Анотація. У даній статті досліджено питання нерівності як явища, що сягнуло економічної, соціальної, політичної, етнокультурної сфер життя та потребує вирішення шляхом втручання вищих інституцій в особі міжнародних організацій. Стрімкий ріст розриву між багатими та бідними, спричинений неспідконтрольними глобалізаційними змінами, призводить до того, що країни стають неспроможними врегулювати питання нерівності власними силами суто на національному рівні. Глобалізація привела за собою великомасштабні та багатовекторні зміни, вплив яких так чи інакше відобразився на соціально-економічному добробуті людства. Якщо одні з нещодавніх перших проявів нерівності нового економічного циклу були зафіксовані в 70-80 рр. XX ст, то сьогодні, у 2020 році, феномен зосередження та, навіть, тотальної концентрації доходів та багатства у представників так званих «вищих кіл» суспільства є доволі поширеним та досяг критичного рівня, відбулась поляризація доходів.

Ключові слова: міжнародні організації, економічна нерівність, перерозподіл доходів, Світовий банк, Міжнародний валютний фонд.

Erdevdi Yuliia

Uzhhorod National University

ANALYSIS OF INTERNATIONAL ORGANIZATIONS IN OVERCOMING INEQUALITY

Summary. The article presents the issue of inequality as a phenomenon that has reached the economic, social, political, ethno-cultural spheres of life and is needed to be solved through the intervention of higher institutions like international organizations. Uncontrolled globalization changes triggered rapid widening between rich and poor that causes countries to become unable to regulate inequality on their own national level. Globalization has resulted in large-scale and multi-vector changes, the impact of which has in one way or another on the socio-economic well-being of mankind. If the first minor manifestations of inequality were recorded in the 70-80's of the XX century, today, in 2020, the phenomenon of total concentration of income and wealth among the representatives of the so-called "upper circles" of society is quite widespread and has reached a critical level. At present, it is difficult to pinpoint and name the specific moment of the issue of economic inequality beyond the national scale of the individual states-subjects of the world community, when the conditioned problem could still theoretically be solved and settled solely by the internal forces of the respective state. The main purpose of this paper is to analyze the role of international organizations in solving problems of economic inequality, to study the level of involvement of international organizations in the study of the causes and current state of inequality in the world, and to determine the adequacy and effectiveness of measures taken and planned by international organizations to address inequality, which is directly proportional to such economic problems as unequal income distribution and unequal access to goods and services. Results of reports of international organizations (IMF, World Bank, OECD, UNDP) make it possible to state the following: the gap between rich and poor in the world grows steadily; inequality and economic development are interlinked; enrichment is observed because of accumulated capital, which causes class divisions in society. The World Bank and the IMF experts predict the coming global crisis, which identified by inequality and lack of financial integration.

Keywords: international organizations, economic inequality, income distribution, World Bank, International Monetary Fund.

Постановка проблеми. На сьогоднішній день економічна нерівність характеризується глобальними масштабами і потребує глобальних рішень. Сама проблема нерівності не є новітньою. Ще в античні часи дослідженням цього питання займався філософ Платон й дійшов до висновку щодо невідповідності соціальної нерівності – нерівності природній, яка породжена індивідуальними психологічними особливостями людини. Ця невідповідність, на думку філософа, й обумовила недосконалість всіх існуючих на той час видів державного устрою. Наразі важко достеменно встановити та назвати конкретний момент виходу проблеми економічної нерівності за межі національних масштабів окремих держав – суб'єктів світової спільноти, коли обумовлена проблема ще теоретично могла б бути вирішена та врегульована суто внутрішніми силами відповідної держави. Для чіткого

й конкретного розуміння масштабів економічної нерівності та обсягів бідності серед населення в світі доцільно звернутись до досліджень міжнародних організацій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Результати досліджень проблем нерівності висвітлені в працях українських та зарубіжних науковців, експертів та фахівців в галузі економіки, зокрема, в працях Лібанової Е.М., В. Новікова, Н. Холода, К. Маркса, Дж. Стігліца, Т. Пікетті, Р. Фісмана, Е. Мігела, А. Банерджі, Е. Дуфлю, М. Вебера. Проблема нерівності не залишається без уваги всесвітньо відомих та впливових міжнародних організацій таких як група Світового банку, ООН, МВФ, Оксфам тощо. Щороку публікуються та оприлюднюються звіти стосовно актуального стану нерівності в окремих країнах та в світі загалом, ситуації з перерозподілом багатства та доходів тощо (наприклад, World wealth

report, World inequality report, World social report, Credit Suisse report, Human Development report), періодично оновлюються бази даних щодо розподілу доходів і багатства у світі (наприклад, World Wealth and Income Database).

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Сучасна наука надає низку тлумачень та теоретично-методологічних підходів до розуміння суті та змісту нерівності, генезису даного поняття, однак, детального вивчення потребують, власне, причини нерівності та їх систематизація, можливість їх застосування до країн з різними ринковими механізмами, а також конкретні дії, вжиті міжнародними організаціями, в напрямку вивчення та подолання нерівності. Сучасний світ вимагає адаптованих до глобальної мінливості методик визначення рівня нерівності та розробки наднаціональних рекомендацій, механізмів та моделей скорочення нерівності та їх застосування.

Мета статті. Головною метою даної роботи є аналіз ролі міжнародних організацій у вирішенні проблем економічної нерівності, вивчення рівня залучення міжнародних організацій у дослідження причин та поточного стану нерівності в світі, та, насамперед, визначення достатності та ефективності вжитих та планових заходів з боку міжнародних організацій в напрямку вирішення питання нерівності, яке, в свою чергу, прямопропорційно пов'язано з такими економічними проблемами як нерівномірність розподілу доходів, нерівний доступ населення до благ та загальна бідність.

Виклад основного матеріалу. На сьогоднішній день проблему нерівності сміливо можна віднести до глобальних проблем людства. Прірва між багатими і бідними, яка утворилась на фоні стрімких глобалізаційних процесів в світі, сягнула небачених масштабів. Припущення стосовно можливості врегулювання даної проблеми силами однієї країни виключно на національному рівні розвіяні та не мають чіткого обґрунтування та доказової бази. Обумовлена прірва у величині доходів між надбагатими та рештою світу може створити умови для фундаментальних зрушень в структурах політичних систем країн світу, адже нерівність уражає не тільки суспільство, але й економіку країни, її соціальні та політичні інститути.

В актуальному дослідженні міжнародної благодійної організації Оксфам (від 20 січня 2020 року) наведено наступні варті уваги науковців та лідерів світового співтовариства статистичні оцінки стану нерівності в світі:

- в 2019 році 2 153 мільярдерів світу мали в своєму розпорядженні більше багатства ніж 4,6 млрд. людей загалом;

- сукупний обсяг багатства 22 найбагатших людей світу є більшим за багатство всіх жінок Африки разом взятих;

- найбагатший 1% людства має більш ніж вдвічі більше багатства аніж решта 6,9 млрд. населення світу [1].

Наведені дані свідчать про стрімку ескалацію нерівності. Це, в свою чергу, є основною причиною високого рівня бідності в світі. Аналіз даних звіту дає можливість фіксувати неефективність роботи урядів в напрямку встановлення справедливого

рівня оподаткування найбагатших людей і корпорацій, а також недостатнього фінансування життєво важливих служб, галузей та інфраструктур. «Уряди створили кризу нерівності – і сьогодні вони мають діяти, щоб її зупинити», – наголошує Амітабх Бехар, головний виконавчий директор Oxfam India, представник Oxfam на Всесвітньому економічному форумі у м.Давос (Швейцарія), – «наші ущербні економіки наповнюють кишені мільярдерів і великого бізнесу за рахунок звичайних чоловіків і жінок» [2; 3].

Дослідниками Oxfam підраховано, що третина багатства мільярдерів виникла через спадщину, що породило новий ешелон аристократів, які підривають демократичні засади серед суспільства та основи рівномірного розподілу [4]. Відповідно, порушується питання можливості існування світу без мільярдерів, адже останні, радше, є ознакою нездорової економічної ситуації, аніж економічного процвітання.

Вищевказаний стан речей в світі не є прийнятним і вимагає негайної реакції та швидких ефективних дій. Зокрема, у затверджених в 2015 році цілях сталого розвитку ООН виокремлено проблему нерівності всередині країн та між ними. Врегулювання даної проблеми реалізується наступними заходами: підтримка до 2030 року найменш забезпечених жителів планети (40%), заохочення активної участі людей до вирішення даного питання та скасування дискримінаційних законів, політик і практик [5]. Звісно, ефективність даних заходів можна буде проаналізувати тільки в довгостроковій перспективі, однак, наявна ситуація ставить під сумнів достатність вищевказаних дій та потребує більш ґрунтовних рішень та розробки механізмів регулювання фінансових потоків (встановлення стандартів податково-бюджетної політики, надання міжнародної технічної допомоги) в напрямку подолання нерівності.

Підрахунки та оцінки Світового банку встановлюють наступне: скорочення нерівності має найбільш вплив на скорочення крайньої бідності ніж на підвищення економічного зростання; щорічне скорочення країнами нерівності на 1% виведе з крайньої бідності 100 мільйонів людей до 2030 року. Шляхи скорочення нерівності в такому випадку запропоновані у вигляді підвищення податкових ставок. Багато урядів країн ухиляється від введення податку на високі доходи та багатство, що справедливим внескам у бюджет тих суб'єктів економічних відносин, які це можуть собі дозволити. Наприклад, якщо збирати з багатіїв додаткові 0,5% податку наступні 10 років, то це дозволить створити 117 млн. робочих місць в сфері освіти, охорони здоров'я та допомоги людям похилого віку. Наразі 46% населення світу живуть менше ніж на 5,5 дол. США в день (показник бідності в розвинених країнах), а бідність почала скорочуватись вдвічі повільніше ніж в 2013 році. В крайній бідності з рівнем доходів до 1,9 дол. США в день живуть близько 735 млн. чол [6].

Розрахунки МВФ вказують, що при збільшенні доходів багатих на 1% ріст ВВП країни за 5 років уповільнюється на 0,08 процентні пункти (далі – п.п.), а при аналогічному зростанні доходів бідних – навпаки, прискорюється (на 0,38 п.п.).

За оцінками ОЕСР зростання індексу Джині на 3 пункти призводить до зниження економічного росту на 0,35 п.п. На думку провідних фахівців МВФ розрив між багатими та бідними може призвести до макроекономічної нестабільності [7].

Фактичні дані результатів вищенаведених досліджень та розрахунків дають можливість констатувати наступне:

1) розрив між багатими та бідними в світі продовжує безупинно зростати;

2) питання нерівності та економічного розвитку тісно взаємопов'язані. В свою чергу, звідси впливає нагальність дослідження ефективності перерозподілу благ;

3) збагачення спостерігається не через високу продуктивність праці, а від накопиченого капіталу, що спричинює класові розриви в суспільстві, а саме розмивання середнього класу.

В дослідженні ПРООН зазначено, що в країнах з більшою продуктивністю спостерігається більш рівномірний розподіл доходів. Здійснюється це за рахунок дієвої державної політики з соцзахисту, підтримки профспілок, забезпечення мінімальної заробітної плати, проведення важливої гендерної політики [8].

Експертами Світового банку та МВФ висловлені прогнози стосовно майбутньої глобальної кризи, де одним з першочергових ризиків визначено саме нерівність та недостатній рівень фінансової інтеграції. За словами глави МВФ надмірна нерівність перешкоджає зростанню і розмиває підвалини країн, а критично важливим у вирішенні даної проблеми залишається податково-бюджетна політика [7].

«З метою подолання нерівності я пропоную, щоб міжнародні організації, такі як Об'єднані Нації, а також Організація економічного співробітництва та розвитку підтримали нас у запровадженні такого механізму, який буде просуватися у рамках G7», – зазначив президент Франції Е. Макрон [9].

Сучасні економісти Реймонд Фісман і Едвард Мігел в своїй книзі «Економічні Гангстери: Корупція, Насильство і Бідність Народів» зачіпають тему нерівності та висувають нову теорію про нездатність бідних держав вибратися з хронічної бідності [10]. На думку економістів, теоретичні витоки хронічної бідності лежать в основі двох припущень: по-перше, бідні країни позбавлені стартового капіталу, необхідного для розвитку, а кредитні ресурси призводять тільки до збільшення боргів. Виходячи з цього, бідним державам слід допомагати шляхом надання їм економічної допомоги та списання боргів; по-друге, головна причина бідності держав – поганий уряд. Корумповані чиновники і політики зацікавлені в особистому збагаченні, їх не цікавить громадське процвітання. У результаті, міжнародна до-

помога не виправдовує себе, оскільки потрапляє в кишені місцевої еліти, а не тих, хто її потребує. Допомогти бідним державам вибратися з нужди можна тільки шляхом проведення комплексних реформ і лише після цього – надання економічної допомоги.

Крім глобалізаційних чинників в останні десятиліття рушіями стрімких еволюційних процесів світового багатства слід відмітити активне залучення в світогосподарські зв'язки країн, що розвиваються (наприклад, Індія), які стали двигунами нарощення світового багатства. Однак, відсутність усталених системних ринкових механізмів в економіках такого роду країн сприяє зростанню економічної нерівності та нерівномірного розподілу доходів. До того ж, ці країни позбавлені інвестиційної підтримки, їх державні інститути та правове середовище є слабкими та небезпечними, а продуктивність факторів виробництва, зокрема праці, є низькою. В таких країнах в силу відсутності дієвого регулятора великі суб'єкти господарювання – основні платники податків – відшукують лазівки в податковому кодексі, позбавляючи країну ресурсів для інвестування в державні послуги та інфраструктуру. Такі капіталовкладення наряду з інтегрованими фінансовими трансфертами сприяють боротьбі з нерівністю та бідністю. Уряди, застосовуючи принципи фіскальної справедливості, мають можливість відрегулювати потоки податкових платежів та забезпечити фінансування необхідних секторів економіки (зокрема, соціальний захист), що стане першим кроком подолання нерівності та розбудови економіки для всіх і кожного та економіки, спрямованої на добробут громадян.

Висновки і пропозиції. Відсутність в національних інституціях чіткого алгоритму дій щодо контролю над проблемою нерівності спричинена браком ефективного механізму регулювання потоків фінансових ринків та моніторингу діяльності фінансових інститутів, своєчасного надання технічної допомоги, спрямованої, перш за все, на розвиток та залучення інвестицій в країни, які цього невідкладно потребують. З огляду на вищевикладене, в умовах, що склались, доцільним є активне залучення міжнародних наднаціональних інституцій до розробки шляхів врегулювання економічної нерівності, розробки політичних пакетів в боротьбі з нерівністю, імплементація чітких механізмів, а одним із можливих методологічних напрямків – визначення економічно обґрунтованого, так званого допустимого рівня нерівності, наслідки якого не стануть перешкодою економічному зростанню та не розгортатимуть негативні настрої членів суспільства. Слід направити зусилля на подолання крайнього багатства, що, у відповідь, подолає крайню бідність.

Список літератури:

1. Oxfam Report, January 2020. «Time to care». URL: <https://oxfamilibrary.openrepository.com/bitstream/handle/10546/620928/bp-time-to-care-inequality-200120-en.pdf> (дата звернення: 28.04.2020).
2. Сексизм та економічна нерівність. Про що говорить звіт Oxfam. Віта Шнайдер. URL: <https://politikrytyka.org/2020/02/01/oxfam2020/> (дата звернення: 28.04.2020).
3. 2153 мільярди виявилися багатішими, ніж 4,6 млрд людей – Oxfam. URL: <https://mind.ua/news/20206784-2153-milyarderiy-viyavilis-bagatishimi-nizh-46-mlrd-lyudej-oxfam> (дата звернення: 28.04.2020).
4. D. Jacobs (2015). Extreme Wealth is not Merited. URL: https://www.wcdn.oxfam.org/s3fs-public/file_attachments/dp-extreme-wealth-is-not-merited-241115-en.pdf (дата звернення: 28.04.2020).

5. Sustainable Development Goals, UNDP. URL: <https://www.undp.org/content/undp/en/home/sustainable-development-goals.html> (дата звернення: 28.04.2020).
6. Oxfam Report, January 2020. «Time to care». URL: <https://oxfamilibrary.openrepository.com/bitstream/handle/10546/620928/bp-time-to-care-inequality-200120-en.pdf> (дата звернення: 28.04.2020).
7. МВФ і Світовий банк прогнозують світову кризу. Як мінімізувати її наслідки? URL: <https://ua.112.ua/mnenie/mvf-i-svitoviy-bank-prohnozuiut-svitovu-kryzu-yak-minimizuvaty-ii-naslidky-522900.html> (дата звернення: 28.04.2020).
8. Human Development report 2019. UNDP. URL: <http://hdr.undp.org/sites/default/files/hdr2019.pdf> (дата звернення: 28.04.2020).
9. Без протекціонізму та ізоляції: Макрон закликає створити новий світовий порядок. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/2545514-bez-protekcionizmu-ta-izolacii-makron-zaklikae-stvoriti-novij-svitovij-poradok.html> (дата звернення: 28.04.2020).
10. Фисман Р., Мигел Э. Экономические гангстеры. Коррупция, насилие и бедность национальных масштабов / пер. с англ. Литвинова О. Москва : Альпина Паблшер, 2012. 302 с.
11. Francesc Trillas. International organizations must take the lead on reducing income inequality. URL: <https://blogs.lse.ac.uk/usappblog/2014/03/22/international-organisations-must-take-the-lead-on-reducing-income-inequality/> (дата звернення: 28.04.2020).
12. How does income inequality affect our lives? URL: <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/9789264246010-6-en.pdf?expires=1586341011&id=id&accname=guest&checksum=BA4EEF275E5F1AAD609DEF01BAF195B0> (дата звернення: 28.04.2020).
13. Платон. Держава / Пер. з давньогр. Д. Коваль. Київ : Основи, 2000. 355 с.
14. Пікетті Т. Капітал у XXI столітті / пер. с англ. Н. Палій. Київ : Наш Формат, 2016. 696 с.
15. Офіційний сайт Oxfam. URL: <https://www.oxfam.org/en> (дата звернення: 28.04.2020).
16. World Wealth Report, 2019. URL: <https://worldwealthreport.com/> (дата звернення: 28.04.2020).
17. Credit Suisse. Global Wealth Report, 2019. URL: <https://www.credit-suisse.com/about-us/en/reports-research/global-wealth-report.html> (дата звернення: 28.04.2020).

References:

1. Oxfam Report, January 2020. «Time to care». Available at: <https://oxfamilibrary.openrepository.com/bitstream/handle/10546/620928/bp-time-to-care-inequality-200120-en.pdf> (accessed: 28.04.2020).
2. Seksyzm ta ekonomichna nerivnistj. Pro shho ghovorytj zvit Oxfam. Vita Shnajder [Sexism and economic enaquality. What the Oxfam reposrt says]. Available at: <https://politikrytyka.org/2020/02/01/oxfam2020/> (accessed: 28.04.2020).
3. 2153 miljardery vyjavylsij baghatishymy, nizm 4,6 mlrd ljudej [2153 billionaries are richer than 4,6 bln. people]. Oxfam. Available at: <https://mind.ua/news/20206784-2153-milyarderi-viyavilis-bagatishimi-nizm-46-mlrd-lyudej-oxfam> (accessed: 28.04.2020).
4. D. Jacobs (2015). Extreme Wealth is not Merited. Available from: https://wwwcdn.oxfam.org/s3fs-public/file_attachments/dp-extreme-wealth-is-not-merited-241115-en.pdf (accessed: 28.04.2020).
5. Sustainable Development Goals, UNDP. Available at: <https://www.undp.org/content/undp/en/home/sustainable-development-goals.html> (accessed: 28.04.2020).
6. Oxfam Report, January 2020. «Time to care». Available at: <https://oxfamilibrary.openrepository.com/bitstream/handle/10546/620928/bp-time-to-care-inequality-200120-en.pdf> (accessed: 28.04.2020).
7. MVB i Svitovij bank prohnozujutj svitovu kryzu. Jak minimizuvaty jiji naslidky? [IMF and World Bank forecast world crisis. How to minimize outcomes?] Available at: <https://ua.112.ua/mnenie/mvf-i-svitoviy-bank-prohnozuiut-svitovu-kryzu-yak-minimizuvaty-ii-naslidky-522900.html> (accessed: 28.04.2020).
8. Human Development report 2019. UNDP. Available at: <http://hdr.undp.org/sites/default/files/hdr2019.pdf> (accessed: 28.04.2020).
9. Bez protekcionizmu ta izolaciji: Makron zaklykaje stvoryty novyj svitovij porjadok [Without protectionism and isolation: Macron calls for a new world order]. Available at: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/2545514-bez-protekcionizmu-ta-izolacii-makron-zaklikae-stvoriti-novij-svitovij-poradok.html> (accessed: 28.04.2020).
10. Fysman, R., & Myghel, E. (2012). Ekonomicheskye ghanghstery. Korrupcyja, nasylje y bednostj nacyonaljnykh masshtabov [Economic Gangsters: Corruption, Violence and the Poverty of Nations] / per. s anghl. Lytvynova O. Moskva: Aljpyna Pablysher, 302 p.
11. Francesc Trillas. International organizations must take the lead on reducing income inequality. Available at: <https://blogs.lse.ac.uk/usappblog/2014/03/22/international-organisations-must-take-the-lead-on-reducing-income-inequality/> (accessed: 28.04.2020).
12. How does income inequality affect our lives? Available at: <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/9789264246010-6-en.pdf?expires=1586341011&id=id&accname=guest&checksum=BA4EEF275E5F1AAD609DEF01BAF195B0> (accessed: 28.04.2020).
13. Platon. Derzhava [Republic] / Per. z davnjoghr. D. Kovalj. Kyiv: Osnovy, 2000. 355 p.
14. Piketti, T. (2016). Kapital u XXI stolitti [Capital in the Twenty-First Century] / per. s anghl. N. Palij. Kyiv: Nash Format, 696 p.
15. Oficijnyj sajt Oxfam [Oxfam Official Web-site]. Available at: <https://www.oxfam.org/en> (accessed: 28.04.2020).
16. World Wealth Report, 2019. Available at: <https://worldwealthreport.com/> (accessed: 28.04.2020).
17. Credit Suisse. Global Wealth Report, 2019. Available at: <https://www.credit-suisse.com/about-us/en/reports-research/global-wealth-report.html> (accessed: 28.04.2020).